

ÖZHENİN ÖTEKİ KİŞİLİK PROBLEMİ, ASLI ERDOĞAN'DA SUÇ VE SUÇ ORTAKLIĞI KAVRAMI*

*İmran GÜR***

ÖZET

Postmodern öznenin varlığı, edebî eserle yaşam arasındaki ilişkiyi kurgusalılıkta birleştiren bir bilinç ortaklığı üzerine kurulmuştur. Öteki kişilik, öznedeki sanatın yaratma bilinciyle özdeşleştiği kurmaca alanda zihinsel varlık olarak idealleştirdiği kurgusal benliğiyle çatışan somut yaşamındaki benliklerden oluşan yapısını ifade etmektedir. Öznenin kurulmakta olan yapısıyla ötekileşen bilinciyle ötekileşmeyen kendi özbenliği arasındaki çelişkiyi öznenin benliğinin öteki benlik durumları tarafından öldürülmesi biçiminde ortaya koyan postmodern anlatı süreçle ortaklaşan bilinç ortaklığı sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bilinç ortaklığı öldürülen benliğin öteki bilinçle ilişkisini, bilinç katlini ve suç kavramının kendisinin yeni tanımını ortaya koyar mahiyettedir. Aslı Erdoğan'ın eserlerinde kendi kendisinin katili konumunda bulunan öteki benlik, alternatif sorunu yüzünden öteki benliklerini kendi benlik sorunu olarak yaşayan bilincin ortaklaşmış bilinçle birleştiği konumu karşılaşmaktadır. Öznenin öldürülmüş, katledilmiş bilincinde suç zihinsel ortaklığın bilinçlendirdiği ortak katil ve suç ortaklığı kavramını ifade etmektedir. Suçun ortak bilinç aracılığıyla içselleştirilmesi ve öznenin kendisinin kendisi tarafından katledilmesinin tanıklığı konumunda bulunan yaratma alanı bilinci, benlik parçalarını bilincin kendi kendisini öldürdüğü suç aleti konumuna yerleştirmektedir. Aslı Erdoğan'da bir bilinç sorgulaması, suç ve katil arayışı biçiminde ortaya konulan yolculuk insanın kendi bilincini ve bilincinin katilini ararken çağın suç kavramını ve suç ortaklığını ortaya koymaktadır. Öznenin benlik durumlarının suçlu konumda bulunduğu mevcut varlık alanı alternatif yaşam arayışını ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: benlik, bilinç katli, suç ortaklığı, ölüm, suçun tanımı

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Namık Kemal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı, El-mek: imrangur@hotmail.com

**THE OTHER PERSONALITY PROBLEM OF THE SUBJECT,
THE NOTION OF CRIME AND ABETMENT ACCORDING TO
ASLI ERDOGAN**

ABSTRACT

The presence of the postmodern subject has been established over a consciousness association that combines the relation between the literary work and the life with fictionality. The other personality is expressing the structure that consists of the egos in the concrete life in subject in the fictional area where the art identifies with the consciousness of creation with its fictional ego that it idealized as notional creature which contravenes with its fictional ego. The postmodern narrative which expresses the contradiction between the establishing structure of the subject, the consciousness of the subject that is being marginalized and the self that is not being marginalized in the form of being killed of the ego of the subject by the other ego circumstances is creating a consciousness association problem becoming as the partner with the process. The consciousness association is in the character that presents the relation between the killed ego and other consciousness, the killing of the consciousness and the new description of the itself of the crime notion. The alter ego as the killer of itself in the Aslı Erdoğan is meeting the location where the consciousness combines with the consciousness that become as a partner which lives the alter egos as the own ego problem due to the alternative problem. The crime is expressing the notions of mutual killer and the abetment which are raised awareness by the notional participation in the killed and slained consciousness of the subject. The consciousness of the creation area that is in the form of witness of being killed of the itself of the subject by itself and the interiorising of the crime through the mutual consciousness is showing the parts of the ego as the murder weapon that the consciousness kills itself. The journey that is showed as an investigation of consciousness and searching for crime and murderer in the Aslı Erdoğan is showing the notions of crime and abetment of the century while the human is searching for the own ego and the murderer of the ego. The current existence area where the ego situations of the subject are as the murderer is expressing the alternative searching for the life.

Key Words: ego, killing of the consciousness, abetment, death, the definition of the crime

1. Suç Ortaklığı, Tanıklığı ve Suçun Nesnesi Olarak Edebiyat

Postmodern anlatının en önemli özelliğinin yolculuk izleği etrafında biçimlenen “arayış” miti olduğu söylenilebilir. (Gür, 2013/4: 52). Yolculuk ise kendisini temelde aynı anlama gelen dört biçimde ortaya koymaktadır. Birincisi, öznenin zihinsel (anlamsal) kendisiyle ilişkilendirdiği, bu nedenle mekânsal olarak da bulunması gerekli, tanımadığı uzak mekânlarda olduğu varsayılan (potansiyel) henüz oluşmamış fakat oluşmakta olan parçalarının öznenin tamamlanacağı kendisinin, anlam parçaları olarak ortaya çıkmasıyla oluşan uzağın, oluşmamış uzaktaki kendisinin keşfidir. Burada bilinç zihinsel olarak

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013*

kurulmuş anlam parçalarının somut deneyimi iddiasındadır. Aslı Erdoğan'ın *Kabuk Adam* romanının arayışının çerçevesini büyük oranda bu düşüncenin oluşturduğu görülmektedir. İkincisi, bilinci kurulmakta olan bir yapı olan öznenin bilgi ve bilmeye ilişkisinin üzerine kurulduğu, metinlerarasıcılık olarak da adlandırılan öznenin bilincinin temelde yorum olan başka yaratmalarla -metin- ilişkisinin sonucu olan bir yorum olduğu, bilinç arayışının başka metinlerle birleştiği, kişinin somut varlığının zihinsel varlığından koptuğu, metinlerin zihinsel alanın mekânı olarak konumlandığı arayıştır. (Gür, 2012/2: 569) Üçüncü eğilim ise ikinci kategorideki düşüncenin sonucu olarak roman kişinin -özne- tarihi kendi anlamını ve bilincini çözümlmek için mekânlaştırdığı, somut varlığını, soyut uzak bir anlamın kendisindeki bileşkeleri üzerine kurduğu bilinç arayışını ifade etmektedir (Gür, 2013/3: 1579). Aslı Erdoğan'ın *Mucizevî Mandarin'*ine biçim veren düşünce ikinci ve üçüncü tip arayışın kaçınılmaz olarak birleştiği, bilincin kendisini tarihsel söylemlerde ve bu söylemlerin mekânında -kaynak- sonlandırdığı arayışın örneği durumundadır. Üç tip arayışta da -öznenin kurulmuş yapısına uygun olarak- öznenin benlik sorunu, somut varlığıyla -mekânsal konum- zihinsel varlığının örtüşmemesinden kaynaklanan, bilincin arayışın temasını oluşturan süreçle ilişkisini ortaya koyar mahiyettedir. Üçüncüsü bilincin kişinin anlamını kendi hafızasının derinliklerinde araması eğilimi biçiminde apansız bir yolculukla, kişinin kendi geçmişine, çağın kavramlarıyla özdeşleşerek yapılan, uzak anlam parçalarının tekrar ve yeni bağlantılarıyla kurgulanması biçiminde karşımıza çıkan bilinç yolculuğudur. -Mehmet Eroğlu'nun bilhassa son romanları bu gruba örnek gösterilebilir (Gür, 2012/2: 574).

Arayış mitinin yolculuk izlediği çevresinde odaklanan bu dört biçiminin ortak noktasını ise, bilinçte zihinsel olarak anlamlandırılmış, öznenin bilinciyle bağlantılandırılmadan önce başka anlam kümeleri içinde başka anlamlara gelmiş, yaratılmış anlamın öznenin kendisini anlama zemini olarak kullanılması oluşturmaktadır. "İmge bilinci" olarak ifade edebileceğimiz bu durum, kişinin oluşum sürecinde kendisini ötekiyle ilişkilendirdiği, somut varlığını ötekinin ya da sürecin içinde oluşturduğu, bilinç oluşumunda kendi mevcut somut varlığındaki yaşanmışlıklarının yerini ötekinin ikincil, kurulmuşluklar alanının yeniden yorumlanması sürecine dönüştüğü öznenin kurulmuş gerçeğinin ifadesidir. (Gür, 2013/2: 43). Bu, öznenin somut varlığında, yaşantısında deneyimlemesi mümkün olmayan ötekilerin anlam ve yorum çokluğundan oluşan bilinç deneyimlerinin öznedeki yaşantısını kuran, oluşturan unsur hâline gelmesiyle ortaya çıkan ötekileşme süreci olmaktadır. Söz konusu ötekileşme öznenin ötekine değil, aksine kendi özbilincine, özbenliğine ötekileşmesini, kendisini ötekiyle -süreç- oluşturmasıyla ortaya çıkan merkez kaybını ifade etmektedir. Bu anlamda Aslı Erdoğan'da suç ortaklığı kavramının dayanağını oluşturan özbenliğe yabancılaşma benliğinin ötekiyle ilişki içinde bulunan parçalarının -öznenin oluşumu bu temele dayanmaktadır- kendi özgün sesini tehdit edecek oranda ötekiyle biçimlenmiş olmasından kaynaklanan durumu ifade etmektedir. Süreçte ölüm, öldürme ve öldürülme öznenin özbenliğine karşılık gelen özbilincinin ötekileşmiş benlik durumları tarafından öldürülmesini ifade etmektedir. Bu anlamda *Kabuk Adam'*de özbenliğinin nasıl ötekileştiği -öldüğü ya da öldürüldüğü- anlatılırken *Mucizevî Mandarin'*de özbenliğinin sesi bütünüyle ortadan kalkmış, ötekileşmiş olmaktadır. Öznenin kendi alanı ötekiyle karışmış, kişi kendisini ötekiyle -süreç- biçimlendirmiş olmakta, kendi denilen şey ortadan kaybolmaktadır (Gür, 2012/2: 674). Dört başlık altında ortaya koyduğumuz arayış biçimlerinin tamamında özne mekân ve zaman uyumundan oluşan ve kendi bilincini ötekenden ayıran temel varlık koşulunu

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

dolayısıyla kendine özgü varlık alanını kaybetmiş olmaktadır. Bu noktada yaşantıyla yer değiştiren deneyim, yaşantıdaki somut tanıklığı içermeyen bir kavramdır.

Deneyim bir görüntü, imge bilinci olan öznenin zihinsel anlam birikimini somut yaşamı anlamlandırmada kullandığı bir bilinç kapasitesi durumu olarak somut yaşamda var olmayan bir durumla zihinde var olan bir anlamı örtüştürmek, orada gerçekte yaşantıya dönüşmeyen anlamı varmış, olmuş, yaşanmış olarak algılama durumunun kendisi olmaktadır (Gür, 2012/1: 675). Yaşantıda var olmayan anlam ise başka var olmamış anlamlar yaratarak genişlemekte, hafıza bu yaşantıda, yaşamda karşılığı bulunmayan yaşanmışlıklara yaşamsal değer kazandıran birikim olmaktadır. Bu durum, var olanın var olmayanla yer değiştirmesi süreci olarak ifade edilebilir (Gür, 2013/4: 49). Öteki kişilik, yansımada ortak bilinçle bilinçlenen ötekileşmiş benlik parçalarını öznenin kendisine kendisiymiş gibi yansıtan şeydir. Yansıtmada bilinç, ötekini kendisine yansıtan ayna konumunda bulunmaktadır. Bu noktada Erdoğan'ın arayışının sonlandığı mitolojik bilinç sabit bir ortak bilinç göstergesi olarak ortak bilincin nasıl doğduğunu yani insanın kendi merkezinin nasıl yansıtıcı merkeze dönüştüğünü gösteren insanlığın ilk ve en eski yansıtıcı merkez bilinci ve kendisiyle özdeşleşen öznenin yansıtıcı merkez bilincinin de ilk örneği konumunda bulunmaktadır. Öznenin mitolojiyle kesişmesinin gerekçesini de açıklayan bu tutum bu tarz bilinç oluşumunun yapısıyla birlikte insanlığın yansıtıcı merkez bilincinin kendisini de ortaya koymaktadır. Nietzsche'nin trajedilerde korodan ayrılan sesi tanrının doğuşu olarak yorumlaması (Nietzsche, 2005: 29) yansıtıcı merkez, bilinç ve yaratma ilişkisinin özünü ortaya koymaktadır. Diğer taraftan postmodern anlatı teorisinin önemli isimlerinden Bakhtin ve Kristeva'nın karnaval roman arasındaki ilişkiyi açıklamada kullandıkları yöntemle Nietzsche'deki koronun sesi, tek ses ayrımı örtüşmektedir. Kristeva'nın korkunun gücü ve kaynağı olarak ifade ettiği, kutsalın korolaşması ya da koro tarafından yaratılmış kutsal örnekleyen kıyamet türü yansıtıcı merkez ve ayrık ses problemi yaratan durumu açıklığa kavuşturmuştur. Yine realist romanla başlayan ve modernist romanın özünü oluşturan toplum karşısında konumlanan ve ona yabancılaşan bireyin (Kantarcıoğlu, 2007: 38) sesinin de korodan ayrılan sesin temsilcisi olarak tanımlandığı bilinen yaygın bir gerçektir. Diğer taraftan mitolojik tutumda ve Mitchell'in yansıtıcı merkez, (Mitchell, 1994: 36) Ong'un mitolojik dönemle özdeşleştirerek ikincil sözlü kültür çağı (Ong, 1995: 142) adıyla tanımladığı postmodern öznedeki açıkça gözlemlendiği gibi korodan ayrılan sesin koroya dâhil olduğu durum alternatif yeryüzü tanrısının -öznenin bilinci- doğuşunu açıklar mahiyettedir. Bu, kökeni Nietzsche'nin yanlış yorumuna dayanan tarihsel bir yanılığın -ayrık sesin korodan bağımsız olduğu düşüncesi- Bakhtin ve Kristeva'da seslerin eşitlenmesiyle ayrık sılığın gerçekte temel bir bilinç ortaklığının tek ses tarafından seslendirildiğinin tespitiyle sonuçlanan bireyden özneye geçiş sürecinin de kendisi olan durumdur. Buna göre tanrı koroya dâhildir ve aynı nedenle kendisini korodaki ortak sesteki -onunla ilişkisinden- ortaklığından yaratmıştır. Korodan ayrılan ses, Nietzsche'de korodan ayrılmasıyla doğan tanrı -tanrının sahneye çıkması- koronun ortak bilincini en iyi temsil eden kurulmuş -alternatif- yeryüzü tanrısı olmaktadır. Onun koronun alternatifi olarak algılanıp koroya ayrık ses dolayısıyla özgün yaratıcılığın kendisi olarak ele alınması tarihsel bir yanılığa ve yanlış anlamaya neden olmuş görünmektedir. Bu yanılığın ortaya konulması, tarihte alternatif yokluğunun nedenini açıklayacağı gibi, öznenin özgün ve ayrık bir direnç noktası olmasının neden imkânsız olduğu sorusunu da

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

cevaplamış olacaktır. Koroda öne çıkan ses, Kristeva'nın iğrençle tanrıyı aynı karede yan yana barındıran kıyamet türünü roman türünün başlangıcı kabul etmesi ve modern bireyin çıkışsızlığının seslendirilmesi olan modern anlatının alternatifsiz "tek seçenekli" bir dünyaya sıkışmış insanlığın sesi olduğunu ortaya koymaktadır. Koroda öne çıkan ses, gerçekte koroyu yöneten yönetme gerekçesi de onu en iyi seslendiren ses olmasından kaynaklanan, ayrıksılığı değil temsil kabiliyetini ifade eden ortak sesle ilişkisinden doğmuş ses olmaktadır. Bu, ilk topluluklarda masal anlatıcısının ve şamanın işlevine karşılık gelen durumdur. Topluluk, masal anlatıcısının anlattıklarıyla bilinçlenen ortak bilinci (Ong, 1994: 28) trajedilerdeki koroyu temsil etmektedir. Masal anlatıcısının anlattığıyla bilinçlenen ortak bilinci, bilinçlenmede masal anlatıcısının anlattığı masal ya da kurguyu en iyi temsil ve ifade eden anlatıcının yerini ise bugün edebi eser almış olmaktadır. Kristeva'da:

Dehşetin ayrıcalıklı bir göstereni olarak edebiyatın kutsalın yerini almasının nedeni, Kutsalın yerini işgal eden, dehşetin gücünü böylece ele geçiren edebiyat belki de nihai olarak iğrence karşı bir direnme biçimi değildir, ama iğrencin yönünü değiştiren bir şeydir. Söz konusu olan iğrencin sözün kriziyle çözümlenmesi, boşaltılması ve dışarı atılmasıdır. (Kristeva, 2004: 290)

Korodaki ses, çözümleyen, boşaltan ve dışarı atan kişi; dışarı attığı, boşalttığı ve çözümlendiği şey ise topluluğun ortak bilincinin kendisidir. Bu nedenle korodan ayrılan ses, koronun alternatifi ayrıksı bir alternatifin varlığını -tanrı- ortaya koyan özgün ses değil, aksine koro ortak bilincin kendi yansıması olduğu için koroyu onaylayan, temsil eden, yönlendiren ses olmaktadır. Bu nedenle korodan ayrılan sesle koronun sesi ortaktır. Ayrıksılık ortak bilinci temsil kabiliyetindedir. Bu durumda ayrıksı ses yaratılmış yeryüzü tanrısı, koronun tanrılaştırdığı kendi ortak bilinci ve onun öne çıkardığı anlatıcı olmaktadır. Öznenin öteki benliklerini kendisine kendisiymiş gibi gösteren aynasında da aynı yanılmanın varlığı söz konusudur. Edebî eserde konuşan ses, öznenin ötekileşmiş benlik parçalarının kendisine geri yansımasından oluşan topluluğun öne çıkardığı ya da kendisi öne çıkan ses olmaktadır. (Gür, 2013a: 674) Fakat özneye trajediyi ya da mitolojik tutumu özdeşleştiren yapı bulunla sınırlı değildir. Asıl önemli ortaklık, "yaratılan tanrı"nın anlatı ya da söylencenin kendisi olmasıdır. Öznenin kurgusal yapısının çıkış noktası ve tam karşılığı konumunda bulunan kurgusalılık bu durumda öznenin kurduğuna tapan, taptığını kuran bilincinin kendisi olmakta, özne kendi yarattığı kurguya, anlatının kendisine dolayısıyla -ses-varlıkla özdeşleşen bilincinin kendisine tapmaktadır. Diğer taraftan sahnedeki koro ve tanrı birliktelikliğinin temsilinde izleyene aynı dünyanın kurguyla alternatifleşmiş biçimde sunulmasında da masal anlatıcısının öne çıkardığı hikâyeleşmiş bilinçte de ortak nokta sunulan alternatifin kurgulanmış dünya olmasıdır. Söz konusu kurgulanmış dünya aracılığıyla kurgusal alternatif, yaşamın kendi gerçeğinin yerini aldığı, anlatının ve sunulan dünyanın geleneğin susmayan sesine karşılık geldiği (Heidegger'den aktaran: Syner, 1999: 50) bu ses aracılığıyla sözlü ve yazılı biçimlerin -edebiyat- insanlığın en eski birikimlerinin gerçek yaşamı belirleyecek bir bilinç yarattığı, gerçeğin bu bilincin hâkimiyetini ifade ettiği görülmektedir. Kristeva'nın kıyamet türü olarak adlandırdığı, kurmacada öne çıkararak kutsallaşan tanrı, kıyamet türünün karşılığı olacak biçimde "kutsal kurmaca" olarak adlandırılabilir. Kutsal kurmacanın tanrısı koronun öne çıkan eski tanrısının bugünkü temsilcisi konumunda bulunurken insan-tanrı özdeşliğinin sonucu olan temel bir bilinci ortaya koymaktadır. Kutsal kurmacanın yeni ve son temsilcisi olarak kurgulayan ve kurgu bilincinin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

yapılandırıldığı öznenin dönüştürdüğü dünyada edebiyat, dönüşümün nesnesinin kendisi ve öznenin kurgusal yapısıyla örtüşen varlığın kendisini ifade etmektedir. Söz konusu ayna “tek seçenekli evren”in yarattığı alternatifin kurmaca doğasıyla, kurulmuş bilincin “olmayan” merkezine -öznenin merkezsizliği- yerleşmiş yansımalar ve yansıtanın hiçleştiği durumu ifade eden konumdur. Bu durum, romanın karnavalla ilişkisinin kaynağında bulunan (Bakhtin; 2001: 205) eşdeğerlilik kavramıyla yakından ilişkili, kurulmuş yeryüzü tanrısının yeni biçimi olmaktadır. Buna göre, eşdeğerlilik insanın merkezden çıktığı, yerini yansımaya terk ettiği irade boşluğuyla özdeşleşen kabullenici, iyilik ve kötülüğün kendisinde kesiştiği insanlığın en eski alternatif kurulmuş tanrısı olmakta, edebiyat en eski bilinci temsil eden alternatif kurulmuş tanrıyı yaratan söylencenin, yaratılmış kutsalın yerine geçmektedir (Gür, 2012a: 126). Eski suç ortaklığının yaygınlaşması bilincinin kendisi olan eşdeğerlilik, kirliyle temizi, güzelle çirkini kendisinde eşit şekilde barındıran “tek seçenekli dünya” olmaktadır. Erdoğan’ın; “Ben bir özneyim, sizin kavramlarınıza sığdığım ölçüde varolmayı reddediyorum, üstelik kendi varlığımın bir ifadesine dönüştürmek istiyorum dünyayı.” (Erdoğan, 2006: 79) ifadesinde konuşan edebiyat ve öznenin suç nesnesinin kendisine dönüştüğü ses; “daha önce hiç duyulmamış olan böyle benzersiz bir vahyin, henüz bilinmeyen bir tanrıdan ve hâlâ gizli kalmış bir hakikatten söz etmesi gereken”, bu nedenle “hiyorağlıfler ve muammalı iletiler aracılığıyla konuşan Gnostiğin tanrısı”nın kendisidir (Eco, 1996: 41). Bu ses, Aslı Erdoğan’ın *Kabuk Adam ve Mucizevî Mandarin*’ini tanımlayan “varoluşun uçlarında yol alan egzotik metinler”indeki (Erdoğan, 1994) egzotik sesin kimliğini ortaya koyar mahiyettedir. Kendisini yansıttığı varlık aynasının tanığı ve onu yaygınlaştırmanın nesnesi konumundaki öznenin “Orman diyor ki: İşte yüzün! Kendi yansımana sahip kal, çünkü o senin yazgındır.” (Erdoğan, 2002: 80) ifadesindeki aynası mitolojik tutumla yaratılan kurmaca, alternatif yeryüzü tanrısını yaratan varlık bilincinin kendisidir.

2. “Yitik Göz”, Arayış Miti, Suç Organizması İlişkisi

Aslı Erdoğan’da “yitik göz” öznenin öldürülmüş bedensel ve ruhsal varlığını - Erdoğan’da organizmayı birleştirecek güç, can- yeniden yaratması için gereken ruhun kendisidir. Aslı Erdoğan’ın “yitik göz”ünü anlamak için evren tasarımı ve bu tasarımın en eski bilinç olan kurulmuş kutsalla -mitolojik bilinç- ilişkisini ortaya koymak gereklidir. Aranılan yitik gözün öznenin tanrısı olan kutsal kurgu ve onun da en eski varlık tasarımıyla ilişkili ortak insanlık bilincini karşıladığı görülmektedir. Buna göre *Mucizevî Mandarin*’i oluşturan öyküler, bilincin kurulmuş kutsaldan oluşan evren tasarımı fakat aranılan “yitik göz”ün kendisinin kurmaca olan doğasını ortaya koyar mahiyettedir. Bu anlamda *Mucizevî Mandarin*’deki “Yitik Gözün Boşluğunda” (Erdoğan, 2001:7) bölümü, bilincin kurgusal evreni olan tanrısının şimdide eksikliği hissedilen bir boşluk, yitik parça konumunda bulunuşunun ortaya konulduğu arayışın doğasını ifade etmektedir. Öykülerde arayış yitik parça olan göze ulaşıncaya kadar, vücudun diğer eksik parçalarının da arandığı bir organ eksikliği biçiminde kendisini göstermektedir. “Cenevre’de tek bacağımı çöplükte arayan adam”dan (Erdoğan, 2001: 19) yitik gözün aranan asıl unsur olarak ortaya konuluşuna kadar parçaları farklı şehirlere, değişik biçimlerde başka mekânlara dağılmış olan tek bir varlığın vücudu aranmaktadır. Arayış şimdide bulunan öznenin kayıp parçalarını tek bir merkeze toplayacak olan yitik gözün bulunuşuyla sona erecektir. Dolayısıyla eksik, kayıp parçaları evrenin her köşesine dağılmış olan büyük bir organizma, eksik vücut organları biçiminde temsil edilmektedir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

Şimdi, -an, somut zaman- öznenin yeryüzünün farklı bölgelerine dağılmış parçalarından oluşan, bu nedenle eksik ve parçalanmış varlığı büyük organizmanın tamamlanmasıyla varolabilecek çaresizliktir. , "Yitik Gözün Boşluğunda" ortaya konulan "çift gözlü dönem"lere ait (Erdoğan; 2002: 16) öznenin kişisel bilincini karşılayan potansiyeldir. Arayış, "ama yitik gözümün, sol gözümün bulmacayı çözdüğünü, akıldan bellekten ve söylencelerden yardım almaksızın, kendi başına sırrı keşfettiğini sezebiliyordum." (Erdoğan; 2002: 14) cümlesiyle ifade edilen "yitik göz"ün sır olduğu durumuna geçişini ifade etmektedir. Üçüncü göz ise öznenin "aşkın bir gözü fazladır der Mahabarata, Aşkın bir gözü fazladır." Cümlesindeki bilince yani "Unutulmuş Topraklar"daki (Erdoğan: 2002: 107) evren bilincine ulaşmaya kadarki arayışının bilinçteki uzantılarını ve tarih bilinciyle birleşen sesin kendisini ifade etmektedir.

İkinci aşama, arayışta şimdiye ulaşan ve kendisini eksiklik olarak hissettiren yitik gözün merkezini "Unutulmuş Topraklar" a bağlamakta, şimdinin kurulmuş kutsal tanrısı, geçmişin varlık tasarımı olan "Unutulmuş Topraklar"ı arayışın çözümlendiği merkez olarak tanımlamakta, böylece kurulmuş kutsal tanrı -öznenin bilinci- kaynağıyla, kurulmuş öteki kutsal tanrıyla konuşmaktadır. Bu, şimdi öznenin kayıp parçaları konumunda bulunan parçalanmış ilk beden -büyük ve tek organizma, tek bilinç, tek ses- bir arada parçalanmadan bulunduğu merkezin "Unutulmuş Topraklar" -kayıp bellek, en eski ortak ses- olduğu bir evren tasarımıdır. Postmodern anlatının tarihle ilişkisinin ifadesi olan yitik, kayıp parça, bellek ya da hafızanın tarih bilincinin kendisinde arandığı arayış üzerine kurulan yapısı Erdoğan'ın anlatısının ve anlatıyla özdeşleşen öznenin kendisine karşılık gelmektedir (Gür, 2013/3: 1596). Erdoğan'da aynı arayış, öznenin yitik gözün yitikliğine dair bilinciyle -arayış bilinci- yitik gözün merkezine yani kayıp parçalarını birleştiren inancın evren tasarımının merkezine ulaşmasıyla -aranılan unsur- ortaya konulan süreçtir. Buna göre, özneyi paramparça eden ve yitik gözünün bulunmasıyla yani merkeze ulaşılmasıyla çözümlenmiş konumda bulunan "Unutulmuş Topraklar" parçalanmış organizmanın parçalanmasının gerekçesini toprakların unutulmasına yani en eski evren tasarımının bozulmasına dayandırmaktadır. Bu bilincin organizma olduğu durum ise, *Mucizevî Mandarin*'de "varlık, gökyüzü, ağaçlar, yokluk ve unutulmuş topraklar" (Erdoğan; 2002: 101-113) adlarını taşıyan beş bölümde ortaya konulmaktadır. Özne burada yitik gözünü bulmuş, eksik parçalarını tamamlamış, bir bütünlüğe ulaşmış olmaktadır. Öznenin yitik gözünü arayan kişi oluşu, yitik gözü bulmak, çift gözlü olmaktan kurtulmak için arayışı, yitik gözünü buluşu ve bu ikisinin toplamı olan bilinci ise "geçmiş ülkesinden bir konuk" başlığıyla ortaya konulmaktadır. Buna göre *Mucizevî Mandarin*'i oluşturan parçaların her biri bir benlik durumunu karşılayarak çok sesin tekliğine dönüşen ve türün hikâyeleşmiş formuyla ortaya koyan öznenin tek sesi olmaktadır. Bu ses, öznenin tarihsel bilinçle bilinçlendiği, aynı bilinç nedeniyle kendisini kendisine ötekileştirdiği durumun, kendi bilincini terk edip tarih bilincinin sesine dönüştüğü sürecin dolayısıyla ötekileşmiş bilincin kendi özbilincinin yerine geçtiği dönüşümün ifadesidir.

Tür, -anlatının yapısı- öznenin parçalı dokusuna uygun olarak romanın öykü formunda parçalanmış yapısını ifade ederken -öznenin bizzat kendi varlığının karşılığı olarak- öznenin varlığının yapısıyla aynı formun ifadesi olmaktadır. Buna göre öznenin yapı formunu temsil eden *Mucizevî Mandarin*, *Kabuk Adam*'ın içeriğiyle örtüşecek biçimde üç bölüm ve bu üç bölümün ara alanlarından yani geçiş bölgelerinden oluşmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

Birinci Bölüm, “Yitik Gözün Boşluğunda” öznenin eksik unsuru arayışını eksik organizma parçaları olarak ortaya koyan şimdikiyi; İkinci Bölüm “ Unutulmuş Topraklar” başlığını taşıyan bölümde “yitik gözün” bulunuşunu; Üçüncü Bölüm, “Geçmiş Ülkesinden Bir Konuk” başlığıyla ikisi birden olan öznenin yapısının oluşumunu tamamladığı ve tanımlandığı bölümlerden oluşmaktadır. Bu üçlü yapının ara ya da geçiş bölgesi olarak ifade edebileceğimiz yitik gözün doğasının kendisi olan ve “Benim yitik gözüm, kişisel evrenim, hapishanem, dipsiz çukurum. Hem bir lanet, hem de kurtuluş. Ama ikiye bölünmüşlük bizi yok oluştan daha çok korkutur.” (Erdoğan 2002: 48) biçiminde ifade edilen ikisi arasındaki “boşluk”u karşılar mahiyettedir. İlk bölüm -arayış- ile, ikinci bölüm -buluş- arasında yer alan “Mektup Size” ve “Giderken” başlıklarından oluşan “Boşluk” bölgesi öznenin ötekine hitabını, bu konumda kendisinin ötekiyle ilişkisini ortaya koyduğu ilk bölümden ikinci bölüme geçişini ifade etmektedir. “Aynanın Dibine Yolculuk İmgeler” bölümünde “Unutulmuş Topraklar”da bulunan ve kendi imgesiyle şimdiki gerçekleşen arayışın birleştiği çukur birleştirilmiş, imge kurulmuş kutsal tanrıların birbirine seslendiği, birbirini yansıttığı tek sese dönüşmüş olmaktadır. Bu anlamda yitik gözün kendisi olan çukur, öznenin tanrısı olan imgenin yani kurulmuş kutsalın, çukurdan -boşluk-tan yaratılan gerçeğin, edebiyatın, kurmaca bilincinin kendisi olmaktadır. Öznenin deneyiminin kurgusal bir deneyim olmasının anlamı da böylece ortaya konulmuş olmaktadır.¹

Başkaları, bakış, anne, yaşam, cinsellik, günah, varlık yokluk gibi insanlığı on binlerce yıldır oyalayan sorular, on santime on santim bir kâğıttan karşıma çıkıverdi. İşte, üstelik çukurlar, mezarlar, çatlaklar, aynalar ve uçurumlarla dolu bir biçimde. Hepsinin odak noktası ise GÖZ’dü. Yitik bir göz. (Erdoğan, 2002: 70).

Erdoğan’ın odak noktası olan yitik göz öteki kişilik probleminin benliğin parçalanmış durumlarında kendi merkezine yansıttığı kayıp merkezin ve kişisel belleğin yerine geçmiş yansıtıcı merkez durumundaki bilincin karşılığı olarak bulunmaktadır. Yitik göz, varlığa insanın gözüyle bakan, tanrıyla insanın yaradılış gerekçesini tanrının gözüyle bakmak olarak açıklayan kurulmuş yeryüzü tanrısının en eski hiçlik bilincinin, insanın kendi merkezini yitirilişinin yansıması olmaktadır. Postmodern öznenin özünde bir arayış olan ve anlatının kendisiyle aynılaştıran doğasında “hakikatin keşfedilmesi ve çırılçıplak ortaya dökülmesi” (Kristeva; 2004: 243)’nin öznesi ve nesnesi olan durum, “Burada söz konusu olan, imgeler halinde halisilasyonu kurulan sesler aracılığıyla bir vizyondur, hiçbir durumda gizlinin felsefi bir ifşası ya da akıl yoluyla ispatlanması değildir.” (Kristeva, 2004: 283) biçiminde ifade edilebilir. Dolayısıyla öznenin arayışında keşfettiği bir gizli hakikat yoktur, hakikat olmadığı için de bu ne akılla çözümlenebilecek bir “keşif”, ne de felsefi olarak temellendirilebilecek bir yeni bir gerçeklik biçimidir. Aksine en eski yanılıyla buluşan şimdiki insanın başa dönen macerasıdır. Sonuç olarak öznenin deneyimi sahtedir. Sahtelikse Erdoğan’ın aynası yitik göz efsanesinin imge”nin yani “kurulmuş kutsal tanrı”nın kendisidir.

Mucizevî Mandarin’in öznesinin bilincinin tanrısı “BİR anı geçmişe uzanan köprüdür, üzerinde yitip gittiğin dar, tehlikeli bir köprü. Geçmiş, ırmağın hiç ulaşmadığın öbür yakası”

¹ Özne, kurulmuş bilinç ve boşluk ve imge ilişkisiyle ilgili geniş bilgi için bakınız İmran Gür, “Tuğrul Tanyol’un Şiirlerinde Boşluk Problemi, Öznenin Tanrısı Ses-varlık, Kendinde Şey”, *The Journal of Academic Social Science Studies* (JASSS), Volume 6, Issue 2, February 2013, p. 565-592.

(Erdoğan: 2002: 117) olan BİR'dir. Bu, "Yalnızlığın, tek başınalığın, boşluğun, karanlığın, yarılmanın simgesiyim. Arzu ve yitiriş, ölüm ve bakış arasındaki derin, çözülmeyen ilişkileri, kendi yüzümden taşımaktan da öte utanmasızca sergiliyorum, zorla göster" (Erdoğan, 2002: 69)en yaratılmış tanrıyla insanı aynı merkezde tanımlayan en eski "BİR" bilincidir. Kristeva'nın "Gülen kıyamet tanrısız bir kıyamettir. Transandantal silinmenin karamsar mistiği. Buna dayanan edebiyat belki de laik, ahlakçı, dikkate almayan, yargısız ve umutsuz bir tutumun en nihai biçimidir." (Kristeva, 2004: 283). Biçiminde ifade ettiği öznenin durumu, tanrısızlığı değil fakat öznenin yeni tanrısının nasıl yaratıldığını en eski biçimiyle -mitolojik bilinçle buluşma- ifşa eden iki kurulmuş kutsal tanrının karşılaşır birbirleriyle konuşmasıyla eşitlenen üçüncü tanrıyı yani iki kurulmuş tanrıdan "BİR" kurulmuş kutsal tanrıyı, imgenin kendisini ifade eden tanrıdır. Bu tanrı öznenin kurmaca bilinci ve o da edebiyatın kendisidir.

Tek dayanak burada, sayfa, üzerinde dili insanın gizemine, aynı anda hem ölünen hem düşünülen hem de haz alınan yere en fazla yaklaştırmaya zorlayan jestin güzelliğidir. Yazarın hem öznesi ve kurbanı, hem tanığı ve kaldıracı olduğu iğrenmeye ilişkin söz. Ne de kaldıraç? Her ideolojinin, her tezin, yorumun, aşırı düşkünlüğün, kolektivitinin, tehdidin ya da umudun içinde boğulduğu üslubu oluşturan bu tutku ve dil kaynaşmasından başka bir şey değil... Işıltı saçan ve tehlikeli bir güzellik, yalnızca 'herhangi bir şeyin var olmadığı, şu parıldayan derinlikler'de' yitip giden bir nihilizmin diğer yüzü... Müzik, ritim, rigodon, amaçsızca, hiçbir şey adına. (Kristeva, 2004: 284).

Edebi eserin bütün boyutlarıyla açığa çıkardığı "imge bilinci", "zorla gösterilen" "hiçbir şey adına nihilizm"dir. Kurgunun gerçeğinin öznenin yapısındaki son durumuyla insanlığın ilk durumu türlerin gelişiminin gerçekte "imge bilinci"nin tüm zamanlarda "kurulmuş kutsala" karşılık gelen insan bilicini ifade ettiği anlaşılmaktadır. Kristeva'da kıyamet türü olarak ifade edilen tanrıyla şeytanın, iyile kötünün, yan yana (Ecevit, 2002: 131) getirildiği yaratılmış yeryüzü kutsalının ifadesi olan kutsallaştırılmış söylenece edebiyatla yer değiştirmektedir ya da edebiyat bu bilincin her zaman kendisi olan şeydir. Kristeva, Bakhtin'in roman türünün kaynağı olarak ortaya koyduğu karnavalın (Bakhtin, 2001: 126) kaynağı olarak ifade ettiği kıyamet türünü romanın söylemini yaratan en eski bilinçle, karnavalın romanlaşan dokusuyla açıklamaktadır. "Aksine karnaval, kıyametten esinlenmedeki aslında ahlaki olan katı konumuna yerleşmez, onu ihlal eder ve ona kendi bastırılanını dayatır; aşağısı, cinsel karnavalın yasayla dalga geçerek dışavurduğu dine ve kutsallığa aykırılık." (Kristeva, 2004: 283). Bu durumda yitik tek göz aranan "BİR"dir. BİR, tanrıyla insanı aynı konuma yerleştiren üst noktasında evrene tanrının gözüyle bakma amacıyla yaratılmış olduğu iddia edilen -Derrida'da konuşan kutsalın şairce ya da hahamca bir tutum olarak tespitini bulan² -insanın ve onu yaratanın aynı maddeden, aynı dokudan ve aynı bilinçten oluştuğu, dolayısıyla aynı varlık alanında bulunduğu iddiası yer almaktadır (Gür, 2013/4: 65). Öznenin BİR'i ise Kristeva'nın;

Kutsal kitaptaki kirlenmişliği Yahudi tek tanrıcılığına içkin bir durum ve kutsal iradeye içsel olarak bağımlı bir şey olarak görür." "Kirlilik şeytani bir güç olmadığı gibi, kutsallığa yabancı bir güç de değildir; bu nedenle de Tanrı'nın iradesine tabi olduğundan kirlilik (murdarlık ritüellerine özgü) tabuların bir şekilde nötrleştirilmesi olacaktır. (Smith'ten aktaran: Kristeva, 2004: 127).

² Derrida'nın postmodern özneye aynı bilinci ortaklaşan bu yorumu için bakınız Alain Megill, *Aşırılığın Peygamberleri*, (çev. Tuncay Birkan), Ayraç Yayınları, İstanbul, 2008. s. 457.

biçiminde ifade ettiği tapınılan tanrıyla insanın suçta, kirlilikte ortaklaştığı tek seçenekli bir evren modelinin ifadesi olmaktadır. Bu evren tasarımının özünü, insanın tanrının, tanrının insanın alanında bulunduğu trajedideki öne çıkan ses tanrıyla, koronun ortaklaşmasının sonucu ortaya çıkan BİR'i ifade eden ve insanın nihai amacını evrene tanrının gözüyle ve onun gibi bakmak olarak ortaya koyan uydurulmuş "BİR" tanrıdır. Böylece koroda öne çıkan sesle koro aynulaşmakta, Kristeva'nın ifadesinde görüldüğü gibi kurulmuş kutsaldan karnavala -roman- dönüşen eşitliğin kaynağı ortaya konulmuş olmaktadır. Bu, kurulmuş BİR olan kurmaca kutsalın tanrısının kirlilikle, iğrençliliğin kaynağı olarak insanla ve şeytanla birlikte ve eşdeğer olarak algılandığı, tanrının insanın suç ortağı olduğu, insanı alternatiften yoksun bırakan öznenin ikiye tek yapma BİR'e dönüştürme sürecinde ulaşılan yitik gözün kendisidir. Bu tutumda insan, Harloff'un intihar mektubunun gerekçesini oluşturan tutumun kendisi olmaktadır. "Gidiyorum eyvallah denir. Ben bunu demiyorum çünkü gideceğim bir yer yok" (Harloff, 2003:149). Öznenin, ölüm, öldürme, suç ve suçlu tanımının ifadesi olabilecek türden tek seçenekli yapının kendisini ortaya koyan ve alternatif yokluğunu ifade eden bu cümlede öznenin konum sorununu yaratan tek seçenekliliğin ürettiği alternatifin seçeneğe dâhil olması -bu durumda alternatif değildir- fakat alternatif olarak algılanmasıdır. Tek seçenek, öznde olduğu gibi çıkış noktası olarak BİR'le temsil edilen gerçeği -insanın evrenle bağlantılarının kendi varlığı değil, tanrı olarak algılandığı durum- ve kendisinin alternatifi olan kurmacayı, kurulmuş kutsal tanrıyı temsil eden yitik gözün öznenin kendisindeki karşılığı yani ötekileşmiş bilincidir. Bu, suçlunun ve suçun tespit edilemediği mitolojik tutumdan itibaren bilhassa realizmle sorgulanıp sembolizmde taçlanan (Baudlaire, 1999: 78) insanlığın bütünüyle kurban ya da katil olduğu durumu yaratan seçeneksizlik ya da tek seçeneklilik sorunudur. Sorunun kaynağında alternatifin çözümsüzlüğe dâhil olması yani yaratıcı tanrının Erdoğan'ın BİR'inde olduğu gibi insanla aynı bilinç ve süreç içerisinde bulunan kurulmuş tanrısallığı bulunmaktadır. Dolayısıyla yaratıcı alternatif yaratan değil, alternatifte sıkışan şeydir.

3. Kabuk Adam: Masumiyetten Suçluya Dönüşüm Süreci, Masumiyetin Öldürülüşü, Suç ve Suçlunun Doğuşu

Aslı Erdoğan'ın *Kabuk Adam* romanı, ötekileşmiş yatay bilincin oluşumunu, öznenin katile ve maktüle dönüşümünü, öldürmesini ve öldürülmesinin, ötekileşmenin gerekçesinin, özbenliğin ötekileşme sürecindeki yalnızlığının ve öznenin ötekileşmiş benlik durumları tarafından öldürülmesiyle oluşan ötekileşmenin aşamalarının açıkça ortaya konulduğu bir bilinçlenme -öznenin bilinci- sürecini ortaya koymaktadır. Bu anlamda *Kabuk Adam* öznenin kendisinin, arayışının yönünün alternatifine yani yaşam yazı zıtlığıyla çözümleme deneyimine dönüşmesinin gerekçesini ortaya koymaktadır. Somut yaşam alanı konumunda bulunan mevcut açmazın kurgusal bilinçle çözümlenmesinin derinleştirdiği, yok ettiği çözümsüzlük olan *Kabuk Adam* çağı, öznenin bilincini öldürmekten, özneyi aynı bilinci çoğaltan unsur olarak hem öldürülen hem öldüren konumuna yerleştirmekten -çağı yaratan özneyle birlikte- suçlu bulduğu, bir masumiyet katli, suçla suçlunun doğum anının tanıklığında birleştikleri bir suç ortaklığının ifadesidir. En eski bilincin kendi bilinci olarak devam ettiği ve kaynağını kendi somut varlık alanını terk edip ötekileşmiş tarihsel kurmaca bilinciyle öldüren öznenin geçtiği yol bu konumuyla ölümün ve öldürmenin kendisini yaratan kurmacanın tarihinin -kurulmuş kutsal bilinç- kendisi olmaktadır. Kristeva'nın, mitolojik tutumdan -İlkçağ- Ortaçağ

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

anlatısına uzanan korkunun gücü ve edebiyatın kaynağı olarak ele aldığı türle -kıyamet-aynılaşan korku *Kabuk Adam*'ın öznesinin bilincini kuran şeyle özdeşleşmektedir.

Kıyamet türü'nün doğuşu, kıyamet türünün nasıl ortaya çıktığını ve bu türün faciaya dayalı retoriğe sahip olduğunu Yunan tanrılarının vahiyleri, Mısırlı ya da Persli kaynaklar, ama özellikle de Musevi peygamberler sayesinde biliyoruz. Hakikatin felsefi inşasının aksine Filistin'deki büyük kıyamet hareketi genellikle eksilteli, ritimli ve şifreli bir niteliğe sahip olan büyüleyici şiirsel sözlerle her kimliğini grubun ve sözün tamamlanmamışlığını ve iğrençliğini dayatan bir gelecek kestirimciliği kendini imkânsız bir geleceğin öncülü olarak ve bir patlama vaadi olarak sunar. (Kristeva, 2004: 282).

Kristeva kıyamet türünün doğasını, onun kurulmuş gerçek konumunda bulunan edebiyatla ve edebiyatın ilk biçimleri olan söylencenin yapısını biçimlendiren kurulmuş kutsalla ilişkisini şu şekilde ifade etmektedir:

Kıyamet türünün tufanlar, facialar, ölümler, dünyanın sonu gibi konular seline gömülmüş Musevi ve Ortadoğulu peygamber edebiyatından esinlenerek Hristiyanlık döneminde ortaya çıktığı söylenilebilir. Bu edebiyatta dışilden, şeytaniden, cinselden duyulan benzer bir kutsal dehşet, tikel sağdeyisi türün adlandırılmasını doğrulayan şiirsel büyüleyici bir söylevle kendisini gösterir." (Kristeva, 2004: 282).

Kıyamet türü, İnsanlığın kendisinin kendisi için yarattığı kıyamet konumunda bulunan, varlığını söylencenin bilinç durumu oluşundan, gerekçesini insanın kendi varlık alanını terk etmesinden alan kurulmuş kutsalın kendisidir.³ Diğer taraftan, söylencenin kaynağını yaratan asıl unsurun kendisinin -çıplak kıyamet kavramı- çözümlenmesine değil, naklin kendisi olan söylemle, yaratılmış gerçeğe yönelik kabullenmeyle ilişkisi kıyamet türünün tür oluşundaki gerekçeyi de edebiyatın öznenin bilincinde bu türle ortaklaşan konumunu da açıkça ortaya koymaktadır. Bu anlamda, kıyamet söylencesi bir bilinç olarak türe dönüşmüş tüm diğer kavramlarla birlikte kıyamet kavramının gerçekte neyi ifade ettiği ya da söylemce olmayan yaratılışın gerçekte ne olduğu sorgulanmamış ortak bilincin aktarıldığı sürece dönüşmüş olmaktadır. Bu anlamda teoriler üzerinde dönen ve olasılık hesabı konumunda bulunan bilim de özne-nesne ikilisi temelinde gerçekte söylencesel olmaya sanatın -kurmaca bilincin- kendisi kadar yakın görünmektedir. *Kabuk Adam*'ın öznesi ironik şekilde bu tartışmanın somut göstereni konumunda bulunan bir bilim insanıdır. Arayışının önemli bir parçasını bilim insanı olmaktan ondan vazgeçen insan olmak sorunu oluşturmaktadır ki, bilim bu anlamda öznenin kendi somut gerçeğinden vazgeçişinin göstereni durumundadır. Bilim, somut varlık alanını hızla terk eden öznenin arayışında yol göstericilik vasfını yitirmiş özne somut varlığını ötekileştirme sürecinde sorgusuz teslimiyete dönüşmüştür. Aynı gerekçe *Kabuk Adam*'da somut varlığıyla madde arasındaki ilişkinin açık ve net oluşundan kaçan öznenin alternatifi konumunda bulunan kurmacaya sığınmasını bu şekilde seçeneksiz -alternatifsiz- kalışını, gerçekte kurmacanın bir bilinç durumu olarak yer değiştirmesini ifade etmekte, öznenin cehennemini yaratmaktadır. Bu cehennem öznenin şiirsel hiçliği, varlığını temellendirdiği -homo- logos olan durumudur. Öznenin kurmaca ve gerçek

³ Kurulmuş bilinç, özne, kutsal ilişkisi konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız İmran Gür, "Mevcut Varoluştan Alternatif Varoluşa Dönüşüm Sürecinde Postmodern Özne: İmge Bilinci", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, y. 5, S. 9, Ocak-Temmuz 2013, s. 33-56.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

arasındaki boşluğu somut gerçekle alternatif arayışı arasındaki sınırı kurmacayla kapatma çaresizliğine dönüştürdüğü durum *Kabuk Adam*'ın kendisidir.⁴

Yaşadığımız anları dondurup cümlelere dökme çabası, çiçekleri kurutup kitap yaprakları arasında ölümsüzleştirmeye benzer. Hepimizin çoktan öğrendiği gibi, bir öykü gerçekten yaşanmış da olsa, gerçekliği yansıtmaktan çok uzaktır, onun birkaç resminden, simgesinden oluşmuştur. Az sonra başlayacağım, Karayielerde geçen o korkunç öyküyü, yaşamış kişi benim. Oysa biliyorum ki son noktayı koyduğumda elimde bulacağım, gerçeğin tortusundan ibaret olacak. (Erdoğan, 1998: 5).

Mucizevî Mandarin'le *Kabuk Adam*'da kendini arayan öznenin sorgusunun kabullenmeye dönüştüğü, *Kabuk Adam*'la ortaya konulan öznenin açmazının yani kurgu gerçek arasında ortaya çıkan "boşluk"un kurmaca lehine çözümlendiği görülmektedir. Bu durum, öznenin ve öznenin ortaklaştığı ortak insanlık bilincinin tek seçenekli ortak açmazı konumunda bulunmaktadır. *Kabuk Adam*'da kurmacayla gerçek arasındaki boşluğu gören alternatif arayışındaki öznenin sorgulama bilinci, gerçeğin kurgusallıkla kapatıldığı dolayısıyla yer değiştirdiği, alternatifini yitirdiği konumu ifade etmektedir. Bu anlamda kurmacanın bilinci hapsedtiği, arayışın tarihsel bilinç olan söz konusu BİR bilincinin kendisine yöneldiği fasit dairenin gerekçesi ortaya konulmuş olmaktadır. Dolayısıyla özne somut gerçekle alternatif arayışı arasındaki uçurumu ifade eden varlık sorununu çözmemiş kendi varlık bilincini kurmacadaki ötekileşmiş kabulde değiştirmiş olmaktadır. İradî bir tutum ve aklın sorgu bilinci olarak kullanıldığını gösteren *Kabuk Adam*'da ortaya konulan büyük boşluk, onunla karşılaşan insanın çözümü kurmaca bilincinde yani insanlığın ortak bilinciyle ortaklaşmakta bulunduğu, dolayısıyla kurulmuş en eski bilinçle çözüm arayışının; şimdiyle tarihsel bilincin birleştiği çukurun kendisidir. Bu çukur, öznenin bilincinin kurulmuş yapısıyla -kurulmuş en eski gerçekle birleştiği kendi gerçeğini öldürüp ötekileştiği bilinç katlinin de kendisi olmaktadır. (Gür, 2013d: 57). Öznenin somut gerçeği, kurmaca lehine -yaratılmış kurulmuş gerçek- öldürülmektedir. Dolayısıyla çözüm, bilinç katlinin gerekçesi olan durumun kendisidir.

Kaçışımın gerçek nedeni korkaklığımıdır. Arzumun hedefine ulaşmasından, onun sonuna dek yaşamaktan duyduğum korkuydu. Zaten eğer yaşayabilseydim bugün oturup bu öyküyü yazmazdım. 'Yaşama kabızlığı' olarak adlandırdığım o illete tutulmamış olanlar yazar olmayı akıllarından bile geçirmezler bence. Faray'ı hayatta ıskaladığım her şeyin; yarıda kesilmiş, iğdiş edilmiş, kürtaja uğramış duygularımın bir simgesine dönüştürdüm. (Erdoğan, 1998: 157).

Öznenin oluşumunun gerekçesi olan korku insanın somut gerçekle ve arayışta karşılaşma umudunda olduğu gerçek kendisinin kim olduğuyla -varlık imkân ve potansiyelleri- ilgili sorusunun cevaplanma biçiminde bulunmaktadır. Öznenin mevcut durumunu reddiyle arayışını belirleyen alternatif kendisi ya da gerçeklik arasındaki özdeşlik onun çıkışsızlığının nedeni konumunda bulunmaktadır. Bu durum *Kabuk Adam*'da edebiyatın -yaratılmış gerçek- somut gerçeğin yerini aldığı ve bilincin kendi öz gerçeğini kurgusal alanın verileriyle özdeşleştirmesinden oluşan bir yanılgıyı ifade eden

⁴ Postmodern öznenin görüntü bilinci ve deneyimi ile ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız İmran Gür, "Tuğrul Tanyol'un Şiirlerinde Boşluk Problemi, Öznenin Tanrısı Ses-varlık, Kendinde Şey", *The Journal of Academic Social Science Studies*, Volume 6, Issue 2, February 2013, p. 565-592.

söz konusu gerçeklik algısının bir bilinç durumu olarak öznenin hapisanesini oluşturduğu çıkışsızlığı ifade eder mahiyettedir. Deneyimin sahteliği, öznenin kendi kurgusunu oluşturan kendine özgü benlik durumlarının nesneleşmesiyle ilgilidir. Özne *Kabuk Adam*'da sonuna kadar görmediği, -gerçekle yüz yüze gelmediği- tek taraflı bir bilinç durumundan oluşan yaşantısını -deneyim- arayışta karşılaştığı kendi gerçeği olarak algılamakta, kendi bilinç durumlarının nesneleşmesinden oluşan-Toni'yle ilişkisi- benlik durumunu -ötekileşmiş içsel deneyim- gerçekle özdeşleştirmektedir. Dolayısıyla öznenin alternatif gerçeğini yaratan kurgusalılık, bilincin kurgusunu nesne konumundaki ötekine giydirmesi ve bu yolla mevcut gerçeğin değiştirilmesiyle elde edilen kurgusal gerçek olmaktadır. *Kabuk Adam*'da Toni'yle temsil edilen ve gerçekliğini bilincin kendi verilerinin -ötekiyle - ötekinin nesneleşmesi- ilişkilendirilmesinden alan bu durum, yaşantıda *Kabuk Adam* Toni'yi öznenin kendi bilincinin ötekileşmiş aynası ya da yansıması konumuna yerleştirmektedir. Bu durumda öznenin arayışının alternatifi konumunda bulunan kurulmuş gerçek, bilincin bu tarz gerçeği kendisinde var olan alternatif kendisi ya da gerçeği olarak algılamasından oluşan yaşantısını *Kabuk Adam* Toni'yle karşılaşma biçiminde algılamaktadır.

Kabuk Adam Toni kurulmamış, somut varlığıyla orada bulunan ikinci bir özne değil, aksine bilincin kendi kurgusunu nesneleştirdiği aynı gerekçeyle ötekileştirdiği bir benlik durumu olarak bilinci belirleyen kurgusalılık olmaktadır. Dolayısıyla, öznenin alternatif kendisiyle karşılaşmasının tek delili ve gerekçesi olan yaşantı, öznenin gerçeği kurguladığı fakat kurgulanan gerçeğin dışarıda somut varlık alanında -romanda *Kabuk Adam* Toni'de- bulunmadığı bir yanılığın adı olmaktadır. Fakat öznenin kendi oluşunun dayanağını oluşturan, onu bir bilinç benlik durumlarının toplamı konumuna yerleştiren ve kurduğuna tapmak, taptığını kurmak biçiminde ifade edebileceğimiz görüntü bilinci, alternatif arayışındaki benliğin bu ötekileşme süreci içerisinde ölümüyle sonuçlanmaktadır. Çünkü gerçekte orada bir şey yoktur. -hiçlik, nihilizm- Bu durumda deneyim öznenin *Kabuk Adam* Toni'yle kendi kurgusal yaşantısı arasında kurduğu bağdan oluşmakta fakat deneyimi yaşayan yalnızca öznenin bilinci olmaktadır. *Kabuk Adam*'da deneyimin gerçek olması yalnız ve ancak Toni'nin somut bir şekilde orada bulunmasını, gerçek bir varlık olarak öznenin kendi kurgusuyla gerçeği ayırt edebileceği somut bir tecrübeyi, yaşanmışlığı gerektirmektedir. Hâlbuki Toni söz konusu kurulmuş gerçekten haberi bile olmayan öznenin deneyimini kurgusallaştırdığı, üstelik yaşadıklarının kurdukları olduğunu ayırt edemediği, benliğin yatay ötekileşmesi durumunun ifadesidir.⁵ Türkiyeli bir bilim insanı olan roman kahramanın Tropik adalarda karşılaştığı alternatif gerçeğini, henüz bilmediği potansiyel kendisiyle karşılaşma durumunu ve öznenin arayışının temsilini ifade eden karşılaşma "koru" mevcut gerçekle henüz olmamış fakat olacak olan durum -ortaya çıkacak sonuç- arasındaki sınırda durmakta, bu sınırdan gerçek bir yaşam çıkamadığı için kurmaca doğmaktadır. Aslı Erdoğan'da somut temsilini bulan bu durum öznenin doğasında bulunan varlık ve kendisiyle ilgili gerçeklik arayışında ulaştığı gerçeğin ne olduğuna açıklık kazandıracak mahiyettedir. Arayışta benliğin ötekileşmesinin -yataylaşma- gerekçesi durumunda bulunan ve edebiyatın gerçeği olan kurgusal alanda ortaya çıkan

⁵ Öznenin ötekileşmesi, deneyim, görüntü ve gerçeklik ilişkisi için bakınız. İmran Gür, "Yeni Hayat'ta Kopya, Biyonizm, Sahte Merkez, Arayış", *The Journal of Academic Social Science Studies* (JASSS) Volume 51, Issue: 8, December 2012, p. 657-692.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

ses-varlık'ın gerçeğini özgün kendi gerçeği olarak algılamaktan kaynaklanan ve yine bu gerekçeyle kurulmuş öteki gerçeklikle -insanlığın ortak bilinci-yle karşılaşan öznenin arayışı bir bilinç yitiminin ifadesi olmaktadır. Bu bilinç, insanlığın ortak bilincinde temsilini bulan alternatif sorununun üretilmiş gerçeğe somut gerçeğin yer değiştirmesiyle varlık kazanan ortak bilincin özneye kadar gelen ve ilk örneğini mitolojik tutumun oluşturduğu yatay yeryüzü bilincinin kendisini ifade etmektedir. Öznenin alternatif arayışının ifadesi olan öteki seçenek sorunu mitolojik bilincin, yaratılmış alternatif kutsalın ya da tanrının doğduğu, yaratıldığı yer, *Kabuk Adam*'da kendi gerçeğiyle yüzleşmekle ondan kaçmak arasında seçim yapamayan öznenin seçenek sorunuyla birleşmektedir. Bu birleşim Aslı Erdoğan'da olduğu gibi öznenin alternatif arayışını kurmaca bilincin ilk temsilinin sesi olan mitolojik bilinçte yani başlangıç noktasında sonlandırmaktadır. Dolayısıyla öznenin kendi gerçeğiyle o ana kadar ötekileşmiş konumda bulunan bilinciyle asıl benliği arasında tercih yapmasını gerektiren durumun adı olan korku ötekileşmiş bilincin asıl varlığı yuttuğu bir kendisini öldürme tutumu olmaktadır.⁶ Orada ne olduğunu somut bir şekilde görmek anlamına gelen ve *Kabuk Adam* Toni'yle temsil edilen korku öteki kişiliğin daha önce öldürülmüş masumiyetinin başka bir masumiyetle karşılaşması ve ikisinden bir üçüncü, iradi seçenek doğması ihtimalinin reddedilmesi olmaktadır. Bu anlamda *bütün yıkımların nedeni olan korkuyu, insanın en temel özelliği olan korkusunu, alçaklığını, umutsuz yalnızlığını...*" (Erdoğan, 1998: 7) ifade eden deneyimin ötekileştirdiği benlik durumlarının toplamından oluşan ötekileşmiş bilinç, yalnız bırakılmış masumiyet alanı konumunda bulunan iç sesi, -özbenliği- öldürmektedir.

Korku yaşanmamış, yaşatılmamış masumiyetin tehdit altında bulunduğu durumla yaşanmamışlık yani masumiyetin yaşayabileceği öteki seçeneğin bulunamamasından kaynaklanan tepkinin kendisi olmaktadır. Kendi varlık sınırının kıyısından geri dönen öznenin öz varlığıyla birlikte ötekinin varlığını da öldüren tutumu katil ve maktul olma arasındaki ilişkinin mahiyetini de ortaya koymaktadır. "*Ölümler yaşamın sınırında kurulan mucizevî bir dostluk*" (Erdoğan, 1998: 7) kendisi ötekileşmiş bilinç tarafından öldürülmüş öznenin bilincinin "*Çıldırıncı gücünü sonuna dek yaşanmayan arzularından, en gizli hayallerden alan bir tutku*"yla (Erdoğan, 1998: 7) ifade edilen alternatif var olma seçeneğinin yaşarken bulunmayan yazarken kurulan, kurgusallaşarak imgeleşen ve kutsallık kazanan alternatif gerçeğini ortaya koymaktadır. "*Size Kabuk Adam'ın öyküsünü anlatacağım, tropik bir adayı, cinayet ve işkencenin, şiddetin bataklığında filizlenen bir aşkı, içinde yetiştiği toprak kadar acı dolu bir aşkı anlatacağım.*" (Erdoğan, 1998: 7). Gerçek olay mahiyeti anlaşılmadan yarım bırakıldığı için mucizeviliğini bilincin kurgusallığından alan bir söylemeye ve onun imgesine dönüşmüş olmaktadır. Bu konumda özne kendi varlığını, gerekçesini kurgusallaştırmış olmaktadır. Süreçte öznenin kendi gerçeğini kurgusallaştırdığı, kurgusallaşma aracılığıyla mucizeleşen -kutsallaşan- gerçeği asıl gerçek konumuna yerleştirdiği, somut bir yaşanmışlık olmadığı için somut gerçeği reddettiği görülmektedir. Öznenin yaşamında tanıklık edeceği gerçeğe asla yaşayamayacağı bir gerçeğin yer değiştirdiği durum, gerçeğin ne olduğunu anlama yetisinden mahrumiyetinin, sorgu bilincinin yokluğunun, korku ise bilinmezi bilme yolundaki yetersizliğinin sonucu olmaktadır. Diğer taraftan söz konusu tutumu açıklayan

⁶ Deneyim, öznenin benlik durumları, arayış ve korku ilişkisi için bakınız agm.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

diğer seçenek de öznenin kurgusallığı seçişinin asıl gerekçesini oluşturacak şekilde deneyimin yer değiştirmesidir. Ötekiyle -Kabuk Adam Toni- yaşadığı içsel deneyimi -kurgusallık- ötekine rağmen -Toni deneyimin gerçekleştiği yaşantı değildir- ötekini içselleştirmekten oluşan deneyim, gerçekte var olmayan içselleşmiş ötekini yüceltmekte, mucizevî bir konuma yerleştirmekte; yüceltilen ötekinin, öznenin kendisinin somut gerçekte var olmayan deneyimi söyleneceye -yazıdaki kurgusallık- dönüşmektedir. Dolayısıyla mitolojik bilincin kendisini oluşturan doğasının özünde “orada ne olduğunu görme” cesaretine sahip olmayan izleyicinin kurgusallaştırdığı öteki -kurulmuş yeryüzü tanrısı- bulunmaktadır. Bu nedenle Kabuk Adam’ın kendisiyle çok uzak bir adada karşılaşması gerçekliği üzerine kurulan dostluğun ve aşkın kendisi kurgusaldır. Bu noktada öznenin bilinci somut yaşanmışlıkla bilincinin kurgusallaştırdığı gerçeği yani Kabuk Adam Toni’nin gerçek bir karşılaşma yaşantısının gerçek bir yaşantı olup olmadığını ayırt edememektedir. Bu, öznenin bilinç kaybı ya da gerçeklik yitimi oluşunun ifadesidir. Çünkü deneyim kurgusallıkla tamamlanmış ötekileşmedir. Bu konumda boşluk doldurma olan kurgusallık özne tek taraflı olarak kendi bilincinde yaşadıklarını ötekinde -Toni- nesneleştirmekte, ayna yataylaşmakta, bilinç ötekileşmekte, gerçek kurgusallaşmaktadır. Öznenin korkusuyla yüzleşmesinin imgesine dönüşen

Kabuk Adam Toni, öznenin kendisini arayışında yataylaşmayan dikey kendi varlığını bir gerçekleşme potansiyeli olarak kurgulamaktadır. Bu anlamda öznenin deneyimi kurgusaldır. Kurgusallık ise öznenin kendi bilincindeki anlamların tam karşılığını ötekinde izlediği, ötekinde bulduğu ve gerçekleştirdiği yanılığını yaratan bilinç durumunun adıdır. “bazen insana hiçbir şey hatırlamak kadar acı veremez, özellikle de mutluluğu hatırlamak kadar. Unutamamak, belleğin kaçınılmaz intikamı. Herhangi bir iz taşınıyorsa eğer, bu bir zamanlar bir yara açıldığındandır.” (Erdoğan, 1998: 101). Belleğin, kurgu kaydıyla tamamladığı yaşanmamışlıklardan oluşan kurgusal tamamlanmışlık “iz” ya da “yara”nın öznenin yanılığından oluşan varsayımlarla donatılmış yarım kalmışlıklarını ifade eder mahiyettedir. Bu durum aynı zamanda bilinç ya da hafızanın oluşum sürecinin ifadesidir. Bu da göstermektedir ki bilinç katli, öznenin “yara” ya da “iz” konumundaki yaşanmışlık anlarında ölen kendi benlik durumlarından oluşmaktadır. Dolayısıyla öznenin bilinç durumunu kurgusallıkla tamamladığı boşluk anları özneyi olmadığı bir şeye dönüştüren, onu kendi merkezinden, somut varlığının gerçek deneyiminden uzaklaştıran, benliğini ikizleştiren muhatabını bulamama sorunu konumundadır. Bu konumda deneyim, öznenin kendi izlerini kendisini öldürdüğü anlar olarak kayda geçmekte, deneyim öznenin kendisi için ikincilleşmiş olmakta, ikincilleşen deneyim olağanüstülük kazanmaktadır. Dönüşüm, öznenin kendisinin yaşamadığı anların toplamından oluşan kurgusallığı kabullenişine, kendinden vazgeçmesine dayanmaktadır. “Tropiklerde, o gözden irak adada öğrendim ki: cennetle cehennem iç içedir, ancak bir katil bir peygamber olabilir ve insan bir başkasına aynı karabüyü ayinlerinde olduğu gibi dönüştürülebilir, çünkü insanın tam zıddı gene kendisidir.” (Erdoğan, 1998: 7). Söz konusu dönüşüm, Kabuk Adam’da ölen ve önceki bilinç durumlarının toplamından oluşan öznenin ölümünü onayladığı süreci ifade ederken Mucizevî Mandarin ölen öznenin insanlık tarihiyle buluşmasını, “ortak çukur” a düşmesini ve düşmenin gerekçesini ortaya koymaktadır. “Ortak çukur” ya da insanlık tarihi öznenin kendisini öldürüp tarihin çöplüğüne attığı mezarlık ve çöplüğün kendisi olmaktadır. Bu konumda, Suçlu, kendi kendisini öldüren özne, ortak çukur suçlularla ortaklaşan kaderi ve yaşamı, öznenin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

kendisini gerçekleştirmediği kurgusal bilincin kendisidir.⁷ Kabuk Adam'ın öznesinin tek gerçek anı ve kırılma noktası öznenin kalmakla gitmek arasında irade kullanmasını, somut gerçekle yüzleşmesini ifade eden ve öznenin gerçekle yüzleşen ya da ondan kaçan kişi olup olmadığını tespit edilebileceği noktaya da açıklık kazandıran tercih anıdır. Bu tercih, öznenin uçağa binip geri dönmek -kurgusallığı seçmek- ya da adada Toni'yle kalıp deneyimin gerçek olup olmadığını -mucizevî yaşantının varlığından somut biçimde emin olmak- anlama imkânının reddedildiği dolayısıyla sonraki kurgu sürecini yaratan gerçekten kaçışı belirleyen etken durumundadır. Roman kişisi öznenin Toni'yle yaşadığı anları bilincinde kurgusallaştırılmış, kutsallaştırmış olduğunu anladığı durumun ifadesi olan tercih anında özne Toni'den yaşadığı kutsal mucizevî anı ortaya koyan bir davranış beklemektedir. Bu beklentiyle gitmek ve kalmak arasında bir tercih yapmak için Toni'yle buluşacağı yere gider (Erdoğan, 1996: 97). Romanda öznenin yaşadıklarının kendi kurgusu olduğunu, Toni'nin kurduğu gerçekten haberinin olmadığını anladığı durum, mucize beklentisi içindeki özneye Toni'nin kendisine aç olduğunu anlatmaya çalışması arasındaki alâkasızlık üzerine kurulmuştur. Özne kendi kurguladığı anlardan oluşan Toni'yle yaşanmışlıkları üzerine bir beklenti içindeyken öznenin kurgusallığıyla hiç ilgisi olmayan Toni kendi gerçeğini yaşamaktadır. Bu durum, özneyi yaşadığı anların kendi kurgusu olduğunu kabul edip gerçekle yüzleşmesini ve arayışının yönünü değiştirmesini gerektirmekteyken özne gerçekle yüzleşmekten yani deneyiminin sahte olduğunu itiraf etmektense onu kurgusallaştırmaya devam eden kişi konumuna yerleştirmektedir. Öznenin somut varlığı ve gerçekle ilişkisinin açık ifadesi olan bu örnek, gerçekle ilk karşılaşmada sona eren mucizevî kurulmuşluğu başka bir kurguyla yazıyla yüceltme ve bu durumu gerçeğin yerine yerleştirme deneyiminin gerekçesini ortaya koymaktadır. Öznenin bu tutumunda ölen somut varlığı ve gerçekliği, ikinci aşama olarak Aslı Erdoğan'ın *Mucizevî Mandarin'* deki mitolojik tutumun gerekçesini ve özünü veren kurgusal alanda varlık kazanan sahte gerçekliği çözüm teklifi olarak ortaya koyduğu duruma dönüşmektedir. Bu durum, öznenin arayışında alternatifini konumunda bulunan ve "ortak insanlık bilinci"ni temsil eden tarih yazınsal üst kurguyu ve kendisini mitolojiye kadar uzanan "tarih bilinci"nin içinde aramasının gerekçesini de açıklığa kavuşturmuştur.

4. Ötekileşme, "Ortak Çukur", Suç Ortaklığı İlişkisi

Aslı Erdoğan'da benliğin ötekileşmesi "ortak çukur" (Erdoğan, 2006: 128) kavramı etrafında izah edilebilecek bir yeryüzüne sıkışmışlığı, çözümsüzlüğü, özünde kabullenme ve vazgeçmenin direnişe dönüştüğü antitezin teze hayat verdiği durumu ifade etmektedir. "Ortak çukur", öznenin, kendisinin sonucu olduğu "tarih bilinci"yle yeryüzünde olmanın çıkışsızlığını, insanların ölüm karşısında direnişlerinde ortaklaşan benzerliklerinden alan bir yeryüzü bilincini -insanlığın ortak bilincini- ifade etmektedir. *Mucizevî Mandarin'*inin öznesi organları parçalanarak yeryüzüne dağıtılmış eski bir ölünün -mitolojik bilinç- öznenin varlığında yaşam kazanmış biçimidir. Bu noktada öznenin arayışta ortaya çıkan varlığı, "tarih bilinci"yle kesişen bir ölü diriltme teşebbüsü,

⁷ Özne, arayış, suçun tanımı suçlu kavramlarıyla ilgili daha geniş bilgi için bakınız İmran Gür, "Polisiye Kurmaca Özne İlişkisi ve Polisiyenin Yeni Adı Postmodern Esrar", *Humanitas, The Journal of Social Sciences*, Number: 1, January 2013, s. 45-60

bir mezarlık gezintisi olmaktadır. *Mucizevî Mandarin'*de kaynağını eski Mısır efsanesi "Horos'un gözü" söylencesinden (Champdor; 1991: 82) alan öznenin kendi parçalarını arayışı, bilincini tarih bilinciyle örtüştürmekte, özne kendisini tarihsel donmuş bir anlamın canlandırdığı en eski yeryüzü bilinci olan mitolojiye bağlamaktadır. Dolayısıyla öznenin çukuru mitolojik bilinçteki ortaklaşmayı kendi varlığını oluşturan ortak kader konumuna yerleştirmekte yaşadığı var oluş kendi varlığını insanlığın ortak kaderiyle örtüştürmektedir. Bu noktada öznenin bilincini kuran BİR onu, kendisini tarihin içinde arayan ve geçmişin kendisini yuttuğu "ortak insanlık bilinci" konumuna yerleştirmektedir. "Ortak çukur"u yaratan ötekileşme, bir taraftan kişinin kendi çağının bilincinde -somut varlığıyla somut gerçek arasındaki doğrudan ilişki- olmayışını, bu araçla da kendi varlık bilincinin öldürülmesini, diğer taraftan öldürülmüş varlığının gerekçesini ortaya koymuş olmaktadır. Edebiyat, ortak çukurda ortaklaşmış benliklerin kendi varlıklarıyla kendilerinin aynası olan en eski insanlık bilincini birbirinden ayıran zaman uçurumu ya da "boşluk"un kapatıcısı konumunda bulunmakta, en eski yeryüzü tanrısını diriltten öznenin "kurulmuş kutsal"ı olmaktadır.

Asıl uğraşım öyküler, romanlar yazmak, kendime belirlediğim çizgi -aslında hedefin kendisi de, imkânsızlığı da zaman içinde belirdi- anlatılanla yaşanan arasındaki farka, korkutucu boşluğa işaret etmek insanlık trajedisinin biçimlendiği uçurumu dillendirme çabası.. (Erdoğan, 2006: 128).

İnsanlık trajedisinin biçimlendiği uçurum Erdoğan'da insanlığın ortak kaderini oluşturan "ortak çukur"un gerekçesi olan yeryüzü bilincidir. "*İnsanların en gerçek dayanışmasının ölüm karşısında olduğunu hatırlatacağım.*" (Erdoğan, 2006: 136). Yeryüzü bilinci dikeyliğin söz konusu olmadığı ölümlü insanın ötekilerce öldürülmüş benliğinin dirilişini yine ötekilere, mitolojik tutumda ortaklaşan en eski ölümlü kaderine bağlayarak insanlığın ortak kaderini tayin etmesini ifade ederken bilinci aynı gerekçeyle öldürülmüş olan öznenin yaşam imkânını da aynı bilincin içinde aramasındaki açmazdır. "*Biz ölümlülerin kutsal ve dokunaklı dayanışması -ki hayatın ta kendisi değil mi?*" (Erdoğan, 2006: 136). Özne, örneğini ve kaderini oluşturan eski söylencedeki Osiris'in İsis tarafından yeryüzüne dağıtılmış bedenini arayan, bu parçaları tamamladıktan sonra ruhunu "yitik göz"ünü bulup yeni bir yaşama dönmeyi, kendisinin yeniden yaratılmasını bekleyen bir "ortak yeryüzü bilinci"dir. "*Bazen bir düştten uyanır gibi hayatımdan uyanmayı bekliyorum, ama inan sözünü ettiğim ölüm değil, gene.*" (Erdoğan, 2002: 108). Bu, öznenin tanrısı olan "kurmaca bilincini" en eski "kurmaca bilinci"yle "kurulmuş yeryüzü tanrısı" bilinciyle ortaklaştıran ve insanlığın ortak tanrısı yaratılmış yeryüzü tanrısına tapan öznenin tanrısı edebiyatın, koronun önüne çıkan tanrısıdır. Bu bilinç, insanın var oluşunun bir noktada donduğu, bir bilinç hapisanesinin içinde kaldığı fakat gerçek yaşamın bu olduğunu sandığı durumun kendisidir. Bu bir tür bilincin ifadesi olarak somut gerçeğin dışında kalmak biçiminde ifade edilebilecek türden bir gerçeklik kaybıdır. Buna göre somut bir beden ve ruhtan oluşan gerçek insan kendi yaşamında değil, sürekli dönüp duran ve adı hiçlik olan bir kurgunun içinde yaşamaktadır. Öznenin bu durumunu, insanın varlık alanı açısından, kendi gözünü kaybetmiş insanın başkasının -donmuş anlam, ilk kurgu- gözüyle baktığı gerçeklik biçiminde ifade etmek mümkündür. Başkasının gözü insana kendi somut gerçeğini, evreni ve kendi varlığını değil, ötekine ait olanı, ötekiyle ilişkili kendisini ve hepsinden önemlisi geçmişte bir noktaya ait donmuş bir varoluşun bilincini göstermektedir. Bu bilincin gerekçesi ise ötekileşmenin kendisidir. Ortak bilincin ortak

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

celladı olan ötekileşme ve ötekiyle birleşmenin yarattığı ve öznenin kendi yarattığı cellat tarafından öldürülmüş olduğunun kanıtı konumunda bulunan ötekileşme öznenin celladını savunur durumda bulunduğu konumu ifade etmekte, özne kendi celladını savunan ötekileşmiş bilince dönüşmektedir.

Zulmün, şiddetin, nefretin iktidarını önlemek, celladın dilinin hepimize sirayet etmesinden korumak için... Ötekini tanımadan kendini tanımanın, kendini üstlenmenin mümkün olmadığını görmeli, insanın kendisinden bir parçayı da öldürmeden başkasını öldüremeyeceğini anlamalıyız. Belki de insanca olan her şeyin son sığınağı, gene de insanlık kavramı... (Erdoğan, 2006: 130).

İnsanlık ve insanlığın kendi yarattığı tanrı tarafından öldürülmesini ifade eden ve kaderini "ortak çukur" a atılmış olmaktan alan bilinç, çözümü celladından beklemektedir. "Dehşetin, yalanın, ölümün söndüremediği bir kıvılcıma inanmak zorundayız ki onu canlı tutalım." (Erdoğan: 2006: 130). Öznenin celladı, yeryüzü bilincinin yarattığı benliğin ötekileşmesi ve yataylaşması ve bunun çözümü de aynı bilincinin kendisini tanrı konumuna yerleştirdiği kurmaca -"kıvılcım"-dır. Aynı bilinç nedeniyle öldürülmüş olan öznenin kendi somut yaşamı, bu bilincin yarattığı tanrıdan -kendisini öldürmüş ortak bilinçten- tanrıdan yeni bir yaşam dileyen öznenin açmazını ortaya koymaktadır. Özne kendi bilincini öldüren kaynaktan beslenmekte, bu durum, can çekişen öznenin yeniden doğmak yerine her gün biraz daha ölmesine neden olmaktadır:

Kurbanlar bize ne denli az benzerlerse, zulme duyulan tepki de o denli azalır. 'Ötekileştirme' cinayeti mümkün kıldığı gibi meşrulaştırır da. 'Öteki' kirli, suçlu kötüdür (eline fırsat geçse bizden fazla kötülük yapar); 'biz' ise yüce amaçlarla, kutsallıkla donanmıştır. Öteki nesneleştirilir ki gasp edilen hakları zaten yokmuş görünsün. Kendisinden farklı olanı içirme, kabullenme yerine yalnızca kendi imgesini mutlaklaştıran iktidar... Hakikatle ilgili her sorun, bir iktidar sorununa dönüşür... (Erdoğan, 2006: 149).

Bu, öznenin kendisini yaratan kaynaklarla birlikte öldüğü yeryüzünün ilk örneklerinden bugüne kadar kendisini aynı biçimde ortaya koyan tek seçenekli tarih bilincinin dünyasıdır. Bu dünyada özne hem öldürülmüş, hem öldürmüş olan bir ölüdür. Ölüm kendi kendisini öldüren bilincin doğurduğu intihar, cinayet, kurban, katil, maktul ve celladın aynılaştığı yaşamın kendisidir. Aynı bilinç, en eski aynı gerekçeyle aynı var oluşu yaratmakta, insan buradan çıkmak için direndikçe katilini güçlendirmektedir. Yeryüzü bilincini "ortak çukur" ve tüm insanlığı "suç ortağı" yapan durum da bu bilincin kendisidir. Öznenin ötekileşmiş bilincinde insanlıkla buluştuğu uluslarüstü tüm insanlığı ortaklaştıran bir "suç imparatorluğu"dur.⁸ Anayasası durumun onaylanmasıyla reddedilmesi arasında bir fark olmamasına dayanan bu imparatorluk, "suç ortağı" olarak öznenin kendi varlığından beslenmekte, insanlık kendisini bu bilinçle yaratmaya devam ettiği sürece kendi katilini beslemektedir. Tek çözümü insanın kaderini ortak kaderden ayırması ve bunun için de kendi varlık imkânlarını "insanın varlık alanını" tanımlamada yeni bir alan gerektiren bu durum özneyle birlikte tek seçenekli evren durumunda bulunan tarih bilincinin ölümünü de ifade etmektedir. Bunun için insanlığın "yitik

⁸ Uluslarüstü kimlik, hibritlik, benlik ve öteki ilişkisi için bakınız İmran Gür, "Mevcut Varoluştan Alternatif Varoluşa Dönüşüm Sürecinde Postmodern Özne: İmge Bilinci", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, y. 5, S. 9, Ocak-Temmuz 2013, s. 33-56.

göz"ün "tarih bilinci"nin kendisi olduğunu, dolayısıyla insanın kendi gözü olmadığını anlaması, ötekileşmiş bilincini öldürerek kendileşmesi, kendisini kendi varlık imkânlarıyla yeniden yaratması kaçınılmaz görünmektedir. Dolayısıyla insanlık "ortak çukur"dan çıkmak için öteki seçeneği, kendisini kendisiyle tanımlayacağı iradi tutumu seçmek durumundadır (Gür, 2012b: 76). Mevcut varlığıyla özne "ölü tanrısı" yani kendi katilini diriltmek için onun parçalarını toplayan köleleşmiş bilinç olmaktadır. "Kendi hayatımda olmadığım bir zaman dilimi" Tam bir yıl sonra kara defteri çıkarıp yazdıklarımı ilk kez okuyorum... bunları yazan hem benim hem ben değilim." (Erdoğan, 2002: 117). Öznenin kayıp benliği, yücelttiği ötekileşmiş benliği tarafından öldürülen kendi özbenliği, kendi varlığı ve yaşamıdır. "Hayatımın hep bir kaybetme korkusu ile dolu olduğunu şimdi anlıyordum. Nesnesi olmayan bu ezici kaybetme duygusu, gerçek kayıplardan çok daha fazla acı vermişti, çünkü neyi kaybettiğimi ya da neyi aradığımı bir türlü bilememiştim." (Erdoğan, 2006: 124). Bu, Mucizevî Mandarin'i yaratan öznenin nesnesi yani ötekinde karşılığı bulunmayan kendi benliği ve bilincidir. Bu nedenle son insan öznenin insan olarak varlığını, kendi yaşamından, kendi zamanından, kendi somut varlığından yeniden tanımlaması, bu tanımlamada ötekileşmiş yeryüzü tanrısı bilincinden -tarih bilinci- kurtulması gerekmektedir. Gerçek bir iradi sorgu bilinciyle kendisini, tanrısını, varlığını akılcı bir sorgulamadan geçirip kendi merkezine ve bugüne kadar deneyimlemediği kendi özvarlığını yaratan deneyime yönelmesi kaçınılmazdır. Buna göre, kurulmamış yaratıcı, insanlığa alternatifi, öteki seçeneği yaratan olmak durumundaki varlıktır. İnsan ise tarih bilincinde ortaya konulduğu biçimiyle onun yarattığı alternatifi, öteki seçeneği bu kurmaca BİR bilinci -yaratılmış kutsal- yüzünden seçmemiş olan şeydir. Dolayısıyla mevcut durumda Erdoğan'da örneğini bulan öznenin ortaya koyduğu gibi "insan kendi gözünü bırakıp onun gözüne talip olan fakat o göz de olamayan hiçlik"tir. Diğer taraftan alternatifi tek seçenekli evreni tarih bilincini yarattığı alternatifsizlik göstermektedir ki alternatif yani öteki seçenek insanlık tarafından deneyimlenmemiş olandır. İnsanlığın aradığı yitik göz bu durumda deneyimlemediği kendi varlık potansiyelinde bulunan ve bugün talep edilmesi gereken öteki seçenek yani alternatifsizin alternatifi olmak durumundadır. Alternatifsiz olan, alternatifi yaratabilen ve insanı alternatifsizin alternatifi konumuna yerleştiren yaratıcının kendisiyken insan "alternatifsizin alternatifi"ni bulan; kendi yaratılış imkânları içinde özgün doğasında bulunan alternatif olabilen konumunda bulunmaktadır. Bu durumyla insan kendi gözünü -alternatifsizin alternatifini bulup kendi gözüyle alternatifini yaratan alternatifsizin yani yaratıcının gözüne bakan şey"dir. Mevcut durumda tarih bilinci içinde "yitik göz"ünü arayan öznenin talip olduğu yitik göz kendisine ait olmayan, benliğinin ötekileşmesi üzerine kurulmuş tarih bilincinin kendisidir. Bu durumda yaratıcı ve insan aynışmakta yaratıcı -kurulmuş kutsal- kurulmuş yapısıyla insanın kendi kendisinin suçlu, suç ortağı ve tanıklığı olduğu fakat gerçek yaratıcının bulunmadığı bir tek seçenekli durumun ifadesi olmaktadır. Suçun tanımı ve suç zinciri açısından en büyük suçu kendisine karşı işlemiş, kendi özbenliğini ötekileştirerek öldürmüş olmakta, yarattığı kutsal kendi kurgusu olduğu için yaratıcıyla tanışmamış olması bir tarafa onu da kendisine suç ortağı yapmakla, kendisine, tanımadığı yaratıcıya ve insanlığa karşı "ortaklaşmış bir yeryüzü bilinci" olarak suçlu duruma düşmektedir. Bu durum, öznenin arayışta ulaştığı sonucun, bulduğu tanrının yanlış adres ironisi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/ 13 Fall 2013

KAYNAKÇA

- BAKHTİN, M., (2001), *Karnaval'dan Romana*, (çev. Sibel Irzık), Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- BAUDLAİRE, (1999), C., *Kötülük Çiçekleri*, (çev. Erdoğan Alkan), Varlık Yayınları: İstanbul.
- CHAMPDOR, (1991), Albert, *Eski Mısır'ın Ölüler Kitabı*, RM Yayınları: İstanbul. 1991.
- ECEVİT, Y. (2002), *Türk Romanında Postmodernist Açılımlar*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- ECO, U., (1996), *Yorum Aşırı Yorum*, Can Yayınları: İstanbul.
- ERDOĞAN, A., (2002), *Mucizevî Mandarin*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları: İstanbul.
- ERDOĞAN, A. (1996), *Kabuk Adam*, Adam Yayınları: İstanbul.
- ERDOĞAN, A., (2006), *Bir Delinin Güncesi*, Everest Yayınları: İstanbul.
- GÜR, İ. (2012/1), "Postmodern öznenin Sonu, Yeni İnsanın Alternatif Varoluşu Vahiy Bilinci, Kendinde Şey, Tanrı Parçacığı", *İtobiad, The Journal of The Human And Social Science Research*, Volume:1, Issue:4, October-November, December, s. 98-131
- GÜR, İ. (2012/2), "Yeni Hayat'ta Kopya, Biyonizm, Sahte Merkez, Arayış" *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* Volume 51: Issue:8, December, p. 657-692.
- GÜR, İ. (2013/1), "Tuğrul Tanyol'un Şiirlerinde Boşluk Problemi, Öznenin Tanrısı Sesvarlık, Kendinde Şey" *The Journal of Academic Social Science Studies (JASSS)* Volume 6 Issue 2, February, p. 565-592.
- GÜR, İ.(2013/2), "Mevcut Varoluştan Alternatif Varoluşa Dönüşüm Sürecinde Postmodern Özne: İmge Bilinci", *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları*, Yıl:5, S.9, Ocak-Temmuz, s.33-56.
- GÜR, İ.(2013/3) "Benim Adım Kırmızı'da Mutlakın Deneyimi: Büyük Bilinç, Kurulmuş Bilinç, Sanat Bilinci", *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/1 Winter p.1571-1598.
- GÜR, İ., (2013/4), "Polisiye Kurmaca Özne İlişkisi ve Polisiyenin Yeni Adı Postmodern Esrar", *Humanitas, The Journal of Social Sciences*, Number:1, January s.45-60.
- KANTARCIOĞLU, S., (2007), *Türk ve Dünya Romanlarında Modernizm*, Paradigma Yayınları: İstanbul.
- KRİSTEVA, J., (2004), *Korkunun Güçleri*, (çev. Nilgün Tural), Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- MİTCHELL, W. J. T., (1994), *Picture Theory*, The University of Chicago Pres, Chicago and London.
- NİETZCHE, F., (2005), *Tragedyanın Doğusu*, (çev. Mustafa Tüzel), İthaki Yayınları, İstanbul.
- ONG, W. J., *Sözlü ve Yazılı Kültür*, (çev. Sema Postacıoğlu), Banon Yayınları, İstanbul, 1995.
- PARLA, J. (2010), *Don Kişot'tan Bugüne Roman*, İletişim Yayınları: İstanbul.
- SYNER, J.R., (1999), Modernliğin Sonu Hakkında, "Modernliğin Sonu Postmodern Kültürde Nihilizm ve Hermenutik", (haz. G. Vattimo), (çev. Ş. Yalçın), İz Yayınları: İstanbul.
- YILMAZ, Âdem Eyüp, *Edebiyat ve İntihar*, Selis Kitaplar Yayınları: İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/13 Fall 2013

